

GERTATUA

ORI ALDA EUSKERA?

Urruzola tar E.

Atzerrian gabiltzan euskaldunoi zenbait gertaera parregarri gertatzen oi zaizkigu, ene irakurle, gure euskera maitagarria dala-ta. Onoko idazle motel eta moldakaitz oni gertaturiko bat, azaldu nai nizuke lerro oetan. Goazen, bada, arira.

Berpizkunde, Pazko eguna da.

Kristau errietan egun alaienetako bat. Bai, (ala bear ta) arkitzen geraden Valenzi'ko alderdi oetan ere, naiz eta gure euskal errietan añako aunditasunez eta edertasunez ospatu ez izan; alabañan, bere maillean ta bere oiturekin ospatu.

Goizetik irten oi dira metro zabaleko "paelleraz" (itzez-itz zartagia esan nai du, kirtenik gabekoa) ta erriz kanpoko alkerietan zabal-tzen dira. "Alkeri" oiek basetxeak dira, ez gurean bezelako basetxe zabalak, ez gure txabol eta borden antzekoak ere, iruretatik kutsu pixka bat naspillean ba-dute ere; antzekoak ez beintzat. Egiz, zelaiean ta urbideak antolatu izan diran bazterretan, bere uraz lurrak ondu arazteko, arkitzen diran txabolak dituzu; etxe bereak, berezituaz mendietan, ur eza dagozenetakoak, "masia" izena ematen diotelarik.

Zartagietan zerbañt ipiñi bear ta arroza bear-bearrezkoa, ta onekin, egazti zatiak. Ez, bañan, edozein egazti; ollasko, ollo ta abar, ez. Egun ortan a-teak bear dute izan. Gero ogi-gozoa; guk ezagutzen degun errege-ogi antzekoa, arrautz eta gozokiz egiñikakoa. Oiek dira janari bereziak. Bazkal ostein abestiak, flamenkoari bereziki bide egiñaz; dantzak, berriz, erdizka andaluzikoak eta lotua...

Bizi izaten geran uria aundixamarra dezu; ortxe-ortxe ogei bat mila biztanle. Itxasotik iru bat kilometrora, ta naranja toki berezia.

izanik, kai ederra antolatua ba-dauka igali au erbestertzeko, ta ne-gu asieratik udara asiera arte ia egunero itxasontzi bat edo beste izango dezu, naiz ingles, aleman, olandar eta abar.

Mendiak urruti ba-daude, itxasaldera jo bear udaberriarekin le-nengo beroak datozenian. Txabol oek orretarako egiñak daude; uda-rako eguzki beroak lurra gal-gal egun ta egunetako utzi duanerako, alegia. Neguan utsik, beroakin aruntz dijoazkigute lasai bizi izatera, inguruan jarri dituzten piku zugaitzen kerizpean, guretan intxaurra edo lizardiaren bezela.

Pazkotako lenengo beroak baldin ba-datoz, euskaldunok betidanik bai gera mendizale ta zabalera zale, irten gera gure sendiekin, itxa-sertzean egun on bat igarotzeko ustean.

Ostatua degu bazkaitarako. Bazkal-ondoan ibillalditxo bat egin ondoren, itzuli gera arratsaldekoa egingo ote degun. Jendetza ikara-garria, ta exerleku ta tokirik ez. Zugaitz abarren artean izkutatuta dauden alkerietatik ba-dator "radio" ta abestien otsa. Bañan batezere gure aldamenean urruti gabe dagon batetik ez datoz txantxetako oi-u ta irrintziak. Tarteka, aruntz-onuntz, englandar edo beste arrotz kaxkatxurien bat ba-dakuskegu.

—Goazen, tokiari itxoiñaz, orreraño.

—Bai, goazen —erantzun nere lagun dan Imanol'ek.

Atzetik ditugu gure emazte ta koxkor jendea. Bertaratu gerade-nian ta ikusi dantza lotuan dabiltzala, atetik kanpo gelditu. Imanol'ï bere jaioterrian "alemana" esanagatik ille xurixka dualako, euskel-dun jatorra izan ta euskeraz ari gera. Ari gera bada, ari gera ta... alako batean, bizkarrean jo nautelako arpegia itzuli det atzera, ãte alderuntz, eta batera onela diotsate.

—¡Mister, mister! ¿Querer bailar?

—¡...!

Ta ia etenunerik gabe, nere arpegia ikustean.

—¿Pe, pe, pe, pe... ro era usted?

Nere bizargillea zan!

Gizajoak izkuntz arrotza entzutean itxasgizon arrotz kirru aieta-koak giñala uste.

* * *

Oi bezela, garbitasunerako ta ille apainketarako aldiz-aldiz bizar-tegira joan bear. Ez egokitzen ordea orain ezagun dezuten mutillare-kin, iru mutilletatik besteekin, baizik. Noizpait berarekin egokitu bear, noski, ta alako batean, gertakizun artatik sei edo zazpi illabe-tera, antxen exeri nintzaion bere exerlekuan.

—Egun on.

—Egun on.

—Nolaz nai dezu?

—Beti bezela; illea motxantza ta bizarrarena ere egin dezakezu...

Bizargilleak geyenetan iztun onak izaki ta ni motela, ta an ari zitzaidan eguraldia, orretzaz, ta aretzaz mintzaketan. Ni ixilik. Onela, onela esan zidan arteraño.

—Adizu.

—Zer?

—Gogoan izango dezun egun artan, zurekin mintzaketan ari izandu zan zure lagun ingles ura sarri ikusten det alderdi ontan.

—Bai, noski; ez dezu ikusiko, bada. Uri ontan ari izaten da lanean ta.

—Bai?

—Bai, bañan, ez da ingles, euskalduna baizik.

—Inglesez mintzo izan zifiaten, bada.

—Ez, gizona, ez; euskeraz ari gintzaizun, euskaldunen izkeraan...

—Bañan, bai-al-liteke? Ori al da euskera?

—Ori, ta besterik ez. Erantzun nion parrari eutsi ezinda naiko lanez.

—Olakorik!

Ez zuan txintik geiago atera. Ezpaiñak itxi zituan arriz josi izan ba-lizkie bezela. Aldegin nion arteraño gorazien kiskatekoa baka-rrik entzun izandu zan...

URRUZOLA'TAR E.

